

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Brevis Et Vtilis Commentarivs In Priorem Epistolam Pauli ad Corinthios, & in aliquot capita secundæ

Melanchthon, Philipp

Vitebergæ, 1561

VD16 M 2618

VI. Capvt. De litibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36296

I. EPISTOLA AD
VI. CAPVT.

De litibus.

SVprā abufum Libertatis & libidines
Staxauit. Nunc obiurgat litigantes, qui
cum certent odijs aut auaritia, uolant præ-
cepta Decalogi: **Non occides.** Aut
Non furaberis. Non enim damnat iu-
dicia, aut ullam iudiciorum partem, aut di-
sputationem forensem. Nam hæ ordi-
nationes politicæ sunt res bonæ, ordina-
tæ, & approbatæ diuinitus, Sicut Romæ
13 clariffime traditum est. Et Iofaphat in-
quit, Iudiciū Domini exercetis. Aliud
est autem Disputatio forensis, aliud odi-
um aut auaricia in litigatore. Ac ut fan-
cti recte uti possint coniugio, sic recte uti
possunt iudicijs, Sicut clare dicitur Romæ
13. Magistratus est honoris bonis. Potest
igitur sanctus deferre causam in iudicium
sine prauo affectu. Et in ea re multæ in-
sunt uirtutes:

- 1.** Reuerentia erga Leges & Ma-
gistratus, quia iudicium illis permittit, ce-
dens de sua sapientia.
- 2.** Amor iusticiæ, quod non appe-
tit ali-

I. EPISTOLA AD

ab eo signo ratiocinatur in eis esse pravae cupiditates.

Est & uocabulum ἡτῆμα mollius, quā αμαρτία id est, quiddam damnatum, & significat succumbere affectui alicui, ut dicimus: ἡτῆωρ ὀργῆς, ἡτῆωρ ἔρωτος

μη πλωῶθε.

Ne erretis.

*De abusu Libertatis, & de
Scortatione.*

SAEPĒ cogitandum est, qualem inueniunt mundum Apostoli, non solū quia prodest ea consideratio ad intelligendas conciones Apostolorum: Sed etiam quia eius temporis manifestę turpitudines magis ostendunt, quanta sit miseria generis humani, quā pręsentis ætatis uicia, quę etiam si sunt multa & magna, tamen magis teguntur. Collatio tamen & nos de nostris uicijs commonefacit.

Semper magna pars hominū profus est athea. Sed tunc multi palam docebant nullam esse prouidentiam. Reliqua multitudo horribiliter colebat Idola, & alij alia quotidiē excogitabant.

Deinde contra Secundam Tabulam non

non solum usitata, sed etiam concessæ erant uagæ libidines multiplices. Concubitus seu mariti seu cœlibis cum ea, quæ corpus profutuerat, prorsus non reprehendebatur. Imo in Plauti Comœdijs patres & filij easdem amant. Plurimi palam impunè etiam sexu abutebantur, de qua turpitudine etiam si uetustas habuerat seueras leges, tamen illæ iam in Græcia, Asia & Italia, multis seculis conticuerant.

Contra Quintum Præceptum recepta erat & gladiatorum consuetudo.

Contra Septimum concessæ palam erant usuræ.

Sed illi furores contra Primum Præceptum, et contra Sextum, multo latius grassabantur, & magis tetri sunt.

Talis cum esset mundus, tamen Deus ex illa turpissima colluuiè, immensa misericordia Ecclesiam sibi collegit, quod exemplum continet amplissimam consolationem, quam & hic Paulus proponit, admonens nos de remissione peccatorum cum ait: Et hæc quidem aliqui fuistis, sed abluti estis, sanctificati estis, iustificati estis in nomine Christi & Spiritu sancto. Quæ uerba meminisse

I. EPISTOLA AD

ualde prodest, & propter consolationem & propter doctrinam, quia de Iustificacione erudite loquuntur, affirmant nos receptos esse propter Christum, & donatos Spiritu sancto.

Deinde cum talis fuerit morum corruptio, facile iudicari potest, quam difficile fuerit, tot falsas opiniones confirmatas in Ethnicis, ex eorum animis euellere. Ac præcipuè consuetudo cum mulieribus prostitutis receptissima erat, confirmata non solum temporibus, & communibus omnium exemplis: Sed etiam sodalitorum & conuiuiorum suauitate, & Ludorum & Comœdiarum uenustate. Ideo tam proluxa concio hic contra Scortationem instituitur. Et ne sit ambiguitas in uocabulo, diserte dicit se improbare consuetudinem cum muliere prostituta, non tantum alias libidines turpiores.

Primum autem regulam tradit contra abusum libertatis. Quia enim doctrinam de Libertate nimium laxabant, & transferebant ad licentiam non concessam à Deo, Ideo hæc regula traditur: Libertas Euangelica non concedit uiolari præcepta moralia. Hanc regulam
capite

capite septimo expresse tradit: Circumcisio nihil est, et preputium nihil est, sed observatio mandatorum Dei. Quia nouum Testamentum exhibet iusticiam & uitam æternam, quæ est ipsa interior & exterior impletio moralium præceptorum conueniens cum æterna & immota uoluntate Dei expressa in præceptis moralibus. Ideo hic errores de libertate reprehendit, & nominatim prohibet delicta pugnantiã cum primo præcepto, sexto, septimo & octauo. Nam præceptum Quintum de homicidio alioqui notum erat, & alibi additur.

Et manifeste affirmat, non esse hæredes uitæ æternæ, qui perseverant in tali uiolatione moralium præceptorum contra Conscientiam: Nolite errare, inquit, Scortatores enim non erunt hæredes Regni Dei. Ac ut intelligatur conuicio non de præteritis delictis, sed de perseverantia, Explicationem addit: Hæc fuistis, sed abluti estis. Hæc uerba insigamus animis, quia, ut dixi, doctrinam et consolationem dulcissimam continent.

I. EPISTOLA AD
DISCRIMEN IN.
ter Necessaria &
ἀδιάφορα.

OMnia mihi licent, scilicet ἀδιάφορα,
Et sunt ἀδιάφορα, quæ non sunt
præcepta lege Morali, Quia lex Moralis
est ipsa æterna lex in mente diuina, & uo-
luntas Spiritus sancti in renatis, qui æter-
nam obedientiam inchoat, conuenientem
uoluntati diuinæ, iuxta illud: Dabo Les-
gem meam in corda eorum. Cere-
moniæ uero sunt obseruationes externæ,
quæ sunt exercitia istius uitæ mortalis, non
sunt iusticia interior & perpetua cordis.

Deinde sequitur correctio: Sed nullo
la res me redigat in seruitutem,
id est, illa sunt concessa, quæ non retra-
hant in seruitutem conscientiam auulsam
à Deo, ut adulterium Davidis in seruitu-
tem retrahit eius Conscientiam auulsam
à Deo. Est enim hæc seruitus, fieri re-
um coram Deo, excusso Spiritu sancto, &
damnante nos conscientia, non posse in-
uocare Deum; quia contra eius uolunta-
tem scientes & uolentes lapsi sumus.

Hanc

Hanc Conscientiæ seruitutem & hunc reatum, hic uocat redigi in seruitutem. Negat ergo concessa esse talia, quæ ream faciunt Conscientiam, id est, quæ excutunt Spiritum sanctum. Talia autem sunt, quæ pugnant cum Lege morali, quia eadem est uoluntas Spiritus sancti, & Legis moralis, quæ est æterna & immota sapientia Dei.

Nunc cætera quæ sequuntur, planiora sunt: Esca uentri, & uenter escis, Deus hunc & hanc destruet, id est, cibi & uenter seruiens uitæ mortali, sunt res perturæ, nec pertinent ad iusticiam Spiritus, aut Conscientiam, nec sunt lucis aut iusticiæ æternæ initia in mente, nec impediunt Spiritum sanctum. Ideo sunt adia-phora. Hæc concessa sunt.

Sed Scortatio dissimilis est, quæ est personarum contaminatio contra uoluntatem Dei, ac propterea duorum conscientias à Deo auellit, & reas facit. Ideo Paulus dicit: Corpus autem non scortationi, sed Domino seruiat, id est, Venter creatus est ad cibos naturæ conuenientes sine discrimine. Sed corpus seu persona ordinata est, ut Deo seruiat, qui
uagas

I. EPISTOLA AD

vagas libidines prohibuit, & horribiliter eis irascitur. Ideo cum persona iam propria Dei esse debeat, non faciat libidinum confusiones, spreto ordine Dei, sicut fecerunt Nero, Ptolemæi, & ingens multitudo hominum,

Erit autem magis dilucida lectio Pauli, Si $\sigma\omega\mu\alpha$ intelligas de Persona, ut olim loquebantur Græci, Et uult Paulus de uo-
su ordinato personæ loqui.

Fundamentum autem dissimilitudinis de cibis & de uago concubitu, hoc est, quod ea, quæ sunt Legis moralis, affirmat esse necessaria, quia Lex moralis est ipsa lex æterna in mente diuina, & uoluntas Spiritus sancti, qui obedientiam inchoat similem uoluntati diuinæ, ut supra dixi. Pugnat autem horribiliter cum uoluntate Dei, libidinum confusio.

DE DICTO.

Erunt duo in carnem unam.

EX dicto Genesis: Erunt duo in carnem unam, sumit Paulus argumentum à similitudine, quod postea recitabo.
Necesse

Necesse est enim prius teneri propriam & nativam sententiam eius dicti, quod multi indocti putant ociosè positum esse, quasi tantum hoc dicat, quod omnibus notum est, ita conditam esse naturam hominum, ut ex Maris & Fœminæ coniunctione genus humanum propagandum sit. Et si autem eam sententiam complectitur etiam illa brevis Concio, tamen simul continet præcepta de modo generationis, hoc est, Sancit Leges de Coniugio & prohibitione vagarum libidinum, & veram integram & eruditam definitionem Coniugij proponit.

Cum enim præcipit iungi marem & fœminam, prohibet alias commixtiones, cum hoc ordine naturæ pugnantes.

Cum ait: D V O, prohibet vagas libidines. Vnum marem vult alligatum esse ad unam fœminam, & unam fœminam vult alligatam esse ad unum marem. Talis fuit prima naturæ institutio, à qua postea aliquantulum discessit humana infirmitas, tolerante Deo, quando recepta est πολυγαμία, ita tamen, ut uni viro adiungerentur plures mulieres, non uni mulieri plures viri.

Postremo vult etiam coniunctionem
illam

I. EPISTOLA AD

illam maris & foeminae perpetuam & indissolubilem esse, cum ait: Erunt in carnem unam, id est, inseparabiliter iuncti. Vnitas enim significat Vinculum perpetuae coniunctionis, & prohibet diortia, qualia nunc sunt Turcica, & fuerunt olim omnium ferè gentium, imò & Iudæorum. Sed tamen & Moyses aliquantulum laxavit hanc particulam, tolerante Deo, propter ingentem infirmitatem hominum post lapsum. Nam hæc Lex in Genesi descriptio est pulcherrimæ societatis, qualis in natura integra fuisset, & esse debebat. Et Christus Ecclesiam de hac prima forma commonefacit Matth: 19., ut postea dicemus in capite septimo.

Nihil affingo concioni illi in Genesi, sed hæc sententia, quam recitavi, uera, simplex, & propria est eius loci, quam si quis considerabit, intelliget illud dictum non ociosè positum esse, sed de rebus maximis concionari, & hinc extrui definitionem Coniugij, quam in capite septimo recitabimus.

Nunc intellecta nativa sententia, consideretur argumentum Pauli, qui transfert dictum Genesim ad Coniugium spirituale

tuale Filij Dei & Ecclesiæ, ut facit etiam in Epistola ad Ephesios: Iuncti estis Filio Dei, & facti membra eius. Ergo non sitis membra scortorum uagantia & aberrantia à FILIO DEI. Maritus & Coniunx possunt esse membra Filij Dei simul, quia ea coniunctio approbata est à Deo. Et coniuges ambo possunt esse membra Filij Dei, imo sunt uelut unum membrum. Nec aberrat nec auellitur à Filio Dei maritus, habens consuetudinem cū coniuge, quia ea consuetudo est approbata à Deo, & non rumpit unitatem: Sed cum uagatur libido contra præceptum Dei, tunc auellitur persona à Filio Dei, & polluitur, & fit membrum scorti & organum Diaboli, sicut Nero aut Ptolemæi horribiliter uagantur.

Ex hac enarratione utcunq; intelligi potest, quomodo Paulus transtulerit dictū in Genesi ad spirituale coniugium. Videtur autem obscura rudī lectori accommodatio, quam recensui. Sed tamen si quis eam attentè considerabit, agnoscet Paulum hoc uoluisse, quod recitauī. Vult enim in summa, ordinem à Deo constitutum non conturbandum esse. Hic est ordo, ut

L EPISTOLA AD

do, ut coniuges, qui sunt membra Christi, non uagentur libidinibus, quod cum faciunt, desinunt esse membra Christi, & fiunt membra polluta scortorum & organa Diaboli.

Nec ex dicto Genesis omnes particule congruunt ad Pauli argumentum. Nam particula V N V M propriè intellecta, ut in Genesi, non congruit, scilicet de Inseparabilitate. Sed altera particula congruit de commixtione. Antonius fit caro Cleopatrarum. Hic non manet illa Vnitas ordinata, de qua loquitur Genesis.

ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει.

Fornicans in proprium corpus peccat.

Exaggerat delictum ex obiecto. Plus peccat Cato, sese interficiens, quam si alium interfecisset. Ita cum omnis Scortatio polluat proprium corpus, id est, transferat ad usum alienum, contra ordinem à Deo institutum, et destruat Templum Dei in se ipso, non ducatur esse leue peccatum.

Quod uerò inquit, cætera peccata extra proprium corpus fieri, id intelligatur de generibus delictorum, quæ sunt frequentiora

quentiora. Homicidæ plæruncq; in alios
sæuiunt, Rariore sunt, qui sibi mortem
consciscunt. Hi quoque in suum corpus
peccant. Sed Pauli dictum cum quodam
candore accipiatur de ijs, quæ sæpius ac-
cidunt,

Sed cur dicit: **Extra corpus fieri,**
cum singuli peccantes ardeant prauis affe-
ctibus in corpore suo, & organa adhibe-
ant, ut Clodius sua manu cædem facit ?

Dixi suprâ, Obiectionum collationem
fieri, non causarum formalium, aut orga-
norum. Nam in quolibet peccato du-
plex fit destructio, Prior in peccante, qua
se auertit ipse à Deo, & fit reus æternæ
iræ & mortis. Vt Cain primum ipse sese
destruit. Altera destructio est obiecti. Vt
cum Cain interficit fratrem. Ita in scorta-
tione prima destructio est in uoluntate &
corde aberrante à Deo. Postea destructio
sequitur obiectionum, quæ hic sunt corpus
proprium, & corpus alterius personæ. Vt
autem corpus proprium obiectum est hu-
ius sceleris, ita plæruncque postea hærent
pœnæ in proprio corpore, uidelicet, sæui
morbi, aut quia seminis abusus est, graf-
tantur pœnæ in liberos, ut post Davidis
D   adulte-

I. EPISTOLA AD

adulterium sequitur incestum stuprum filia, Deinde filiorum Tragici interitus. Sicut plerunq; poenae in ea re grassantur, qua peccatur, & ut in libro Sapientiae dicitur, Per quae quis peccat, per eadem punitur. Id eo fit, ut sciamus poenas non accidere casu, sed uere esse certorum scelerum uindices. Item ut sciamus nos à Deo commoneseri de illis ipsis delictis, ut redeamus ad poenitentiam.

Quare autem maius delictum est proprii corporis abusus? Ad id respondeo, quia maiore cura nos ipsos regere debemus, quam alios, & magis à nobis depellere peccatum, quam ab alijs, sicut hoc ipsum facilius est. Et in uagis libidibus multorum conscientiae à Deo auelluntur. Dauid suam & adulterae conscientiam polluit. Ideo haec peccata nequaquam leuia ducenda sunt.

DE CAPITE

SEPTIMO.

IN Capite septimo doctrina ualde necessaria toti Ecclesiae traditur de Coniugio, quam ordinem recitabimus.

Occasio aurem harum responsionum in initio consideretur.

Magna